

Høgskulen
på Vestlandet

BACHELOROPPGAVE

Hvordan tilrettelegger og posisjonerer barnehagelæreren seg for barns frie lek?

How does the kindergarten teacher facilitate and position themselves for children's free play?

Kandidatnummer: 272

BLUBACH 2020/21

Fakultetet for lærerutdanning, kultur og idrett

Institutt for pedagogikk, religion og samfunnsfag

Barnehagelærerutdanning

Veileder: Ruth Ingrid Skoglund

Innleveringsdato: 14. juni 2021

Antall ord: 9854

Jeg bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 12-1

Abstract

The purpose of my bachelor thesis is to research how kindergarten teacher facilitate and position themselves for children's free play. Facilitation for free play can be done by being a creative kindergarten teacher when the intention is to expand children's free play. It is also important to have a continuous dialogue in the classroom about how the facilitation can have higher quality. By having a good and wide selection of toys, exciting nooks, and places to play, and a varied outdoor environment are key elements that the kindergarten teachers should give the children. There is also the possibility to divide the class into smaller groups since groups with fewer children and adults turns out to have higher quality, and the kindergarten teacher gets a better opportunity to use their competence. There are also different roles or positions the teachers can take to influence the play and should be used accordingly to how much guidance the children need. The presence of the teachers should inspire the children to be the best possible version of themselves. The kindergarten teachers themselves reported that in order for the children to get started with play, they need both time and suitable place, and the teachers must therefore know each child and understand each child's play needs. They also reported that free play is something that is planned for and most of the pedagogical day to day work is based around free play.

Forord

Denne bacheloroppgaven er den siste oppgaven før jeg er ferdig utdannet som barnehagelærer. Studieårene har vært krevende og ikke minst har studiet gitt meg bedre grunnlag til å reflektere både over meg selv og sammen med andre. Gjennom forskningsarbeidet med bacheloroppgaven min har det vært lærerik, spennende og utfordrende. Jeg mener at denne oppgaven har gitt meg mer kunnskap til når jeg kommer meg videre ut i arbeid.

Jeg vil takke min veileder Ruth Ingrid Skoglund for veldig god veiledning og gode tilbakemeldinger. Videre vil jeg takke mine informanter som var villige til å delta i intervjuene. Jeg ønsker også å takke kjæresten, medstudenter, venner og familien for støtte og forståelse under denne travle skriveperioden.

Innholdsfortegnelse

1.0	Innledning.....	5
1.1	Bakgrunn for valg av tema	5
1.2	Oppgavens oppbygning	6
2.0	Teori og tidligere forskning	7
2.1	Lek og fri lek.....	7
2.2	Viktigheten av at barn leker.....	8
2.3	Tilrettelegging for lek.....	9
2.4	Tilpasning av barnegruppe	10
2.5	Voksen som rollemodell.....	10
2.6	På barns premisser.....	13
2.7	Samarbeid på avdelingen.....	13
3.0	Metode	15
3.1	Valg av kvalitativ metode.....	15
3.2	Semistrukturert intervju.....	15
3.3	Valg av informanter.....	16
3.4	Transkribering og analyse.....	17
3.5	Reliabilitet, validitet og etiske hensyn	17
4.0	Funn.....	19
4.1	Hva forstår du med ordet fri lek, eller hva tenker du kjennetegner fri lek i barnehagen?.....	19
4.2	Hvordan tilrettelegger du for at leken til barna skal være så god som mulig?	20
4.3	Hvilken måte tilrettelegger personalet i barnehagen lek for barna uten at denne blir for voksenstyrt?	20
4.4	Hvordan oppfatter du deg som rollemodell for barna i barnas lek?.....	21
4.5	Hvordan formidler du kunnskap om lek til de andre på din avdeling?	22
5.0	Drøfting	24
5.1	Hva forstår du med ordet fri lek, eller hva tenker du kjennetegner fri lek i barnehagen?.....	24
5.2	Hvordan tilrettelegger du for at leken til barna skal være så god som mulig?	25

5.3	Hvilken måte tilrettelegger personalet i barnehagen lek for barna uten at denne blir for voksenstyrt?	26
5.4	Hvordan oppfatter du deg som rollemodell for barna i barnas lek?.....	26
5.5	Hvordan formidler du kunnskap om lek til de andre på din avdeling?	27
6.0	Avslutning.....	30
6.1	Oppsummering og svar på konklusjon	30
7.0	Litteraturliste	32
8.0	Vedlegg	33
8.1	Vedlegg 1: Intervjuguide	33
8.2	Vedlegg 2: Informasjonsskriv til informantene	34
8.3	Vedlegg 3: Samtykkeerklæringsskjema	36
8.4	Vedlegg 4: Godkjennelse fra NSD.....	37

1.0 Innledning

«Leken er skjør og sårbar, men samtidig en arena der virkeligheten kan utprøves og overskrides. Den er her og nå, selvforglemmende og tidløs. Leken er en gåte»
(Öhman, 2012, s. 39).

Det pågår en diskusjon om lekens plass i barnehagen, og mange opplever mindre rom for lek nå enn tidligere. Dette er på grunn av større forventninger om systematisk læring (Øksnes & Sundsdal, 2018). Etter å ha gått tre år på barnehagelærerutdanningen har jeg lært og innsett hvor viktig lek er for barnas liv, og jeg mener at barn skal få være barn og at lek skal få den største plassen i barnehagen. Öhman (2020b, s. 16) mener at det er enighet mellom forskerne at lek bidrar til «vår evne til å håndtere komplekse omgivelser og utvikler høyere tankemessige funksjoner og forestillingsevne». Formålet med bacheloroppgaven er å drøfte hvordan barnehagelæreren tilrettelegger og posisjonerer seg for barnas frie lek. Jeg ønsker å få mer kunnskap om dette slik at jeg kan bruke det når jeg skal ut i arbeid. Jeg håper at oppgaven min bidrar til at personalet i barnehager eller barnehagelærerstudenter får mer kunnskap om å tilrettelegge for barnas frie lek.

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Jeg opplevde i praksis en hendelse hvor jeg satt på gulvet og observerte to jenter som lekte i dukkekroken. De hadde en rollelek hvor de hadde en dukke som var baby. En av jentene tok oppvaskkummen på lekekjøkkenet og satte den på gulvet foran seg. Barna la dukken oppi oppvaskkummen. Lekekjøkkenet og dukkekroken er i samme område. Da kom det en ansatt og tok oppvaskkummen og satte den på plass på lekekjøkkenet. Den ansatte sa til barna at oppvaskkummen måtte være på lekekjøkkenet og skulle ikke tas ned derfra. Etter at den ansatte gikk, tok et av barna oppvaskkummen ned på gulvet igjen. Denne hendelsen fikk meg til å reflektere over hvor viktig bevisstheten til den voksnes rolle i barns utfoldelse i den frie leken i barnehagen. Dette gjorde til at jeg ønsker å skrive min bacheloroppgave innenfor dette tema. For å finne ut av hvordan barnehagelærerne i barnehagen selv ser viktigheten av å være bevisst i sin rolle har jeg kommet frem til denne problemstillingen:

«*Hvordan tilrettelegger og posisjonerer barnehagelæreren seg for barns frie lek?*»

1.2 Oppgavens oppbygning

Bacheloroppgaven inneholder kapitlene teori og tidligere forskning, metode, funn, drøfting og avslutning. I teori- og forskningsdelen skriver jeg om relevant teori og tidligere forskning som passer min problemstilling og har delt kapittelet opp i delkapitler basert på svar fra de gjennomførte intervjuene. Etter dette kommer kapittelet hvor jeg presenterer min forskningsmetode hvor jeg skriver om kvalitativ metode; intervju; begrunnelse av metodevalg; valg av informanter; transkribering og analyse; og reliabilitet, validitet og etiske hensyn. I kapittel 4, funn, skriver jeg om funnene fra intervjuene. Videre i kapittelet om drøfting, knytter jeg funnene opp mot teori og tidligere forskning. Til slutt skriver jeg en avsluttende oppsummering og svar på problemstillingen min som konklusjon på oppgaven.

2.0 Teori og tidligere forskning

For å kunne svare på min problemstilling, *hvordan tilrettelegger og posisjonerer barnehagelæreren seg for barns frie lek*, må jeg først beskrive hva jeg legger i begrepene lek og fri lek. Jeg vil også skrive om hvorfor jeg mener fri lek er viktig for barn og hva som står i fagbøkene om hvordan de ansatte på avdelingen tilrettelegger for fri lek. For å gjøre oppgaven mer oversiktlig, velger jeg å dele opp det sistnevnte etter de samme kategoriene jeg har i kapittelet om mine funn.

Flere forskere har forsket på lek i barnehagen, og jeg vil i denne oppgaven trekke frem flere jeg mener er relevante for min problemstilling. En av de som har fått størst fokus i denne oppgaven er Margareta Öhman. Hun skriver mye om leken til barna, og beskriver leken som spontan, frivillig og gøy. Hun skriver at leken fordrer aktivt engasjement, at den ikke har noen tydelige mål, og at den styres av en indre motivasjon som gir en følelse av kontroll (Öhman, 2012). Selv om leken skal være styrt av indre motivasjon, og at barna skal ha en følelse av kontroll, er det likevel ikke slik at barna skal leke uten lærerens tilsyn. Læreren må kunne kjenne barna og ha tillit til at barna har evne til å forhandle og be andre inn i leken uten å ekskludere eller krenke noen (Öhman, 2012).

2.1 Lek og fri lek

Lillemyr (2011) skriver at lek har mange og veldig ulike funksjoner, både for barn og for voksne, og det har derfor vært vanskelig å gi en entydig definisjon eller beskrivelse av lek som fenomen. Derfor er også utgangspunktet for denne oppgaven at leken ikke har noen enkel definisjon, slik Øksnes og Sundsdal (2018) mener pedagogisk og psykologisk forskning tidligere har hatt en tendens til å gi den. Lek er nemlig et grunnleggende irrasjonelt fenomen som barn ikke nødvendigvis er bevisst på at de gjør, og det er ikke slik at barna setter i gang lek for å gjøre aktiviteten «lek» (Øksnes & Sundsdal, 2018). Barna leker fordi det gir en slags tilfredsstillelse eller glede, og barna i påvente av å få leke smiler og ler til hverandre. Leken er også barnas fremste uttrykk av seg selv, og er måten barna kan realisere seg selv på. En annen side av leken er at den gir velvære og bidrar til god helse hos barna (Öhman, 2012). Fodstad et al. (2021) mener lek er karakterisert ved at den har et hellig alvor som lar leken være lek, og i leken leker barna med alvorlige muligheter. Når barna leker, har de ikke nødvendigvis noe mål

med leken, men det er ikke dermed sagt at leken er målløs eller uten en plan. Leken har mening i seg selv, og handlingsplanen har ifølge Fodstad et al. (2021, s. 53) «ingen forankring i de førende livsplanene i livsalvoret. [... leken] har en immanent mening». Lek har altså ingen anerkjent og definitiv definisjon, men kan beskrives som en oppførsel, en aktivitet eller en prosess som barna selv har satt i gang, styrer og strukturerer (Öhman, 2020b). De viktigste kjennetegnene ved leking er ifølge Öhman (2020b) at det skal være gøy og utfordrende å leke.

Fri lek hos barn er ifølge Fodstad et al. (2021, s. 16) en «ekstatisk åpenhet mot verden, der barna parafraaserer over livsalvoret». Videre skriver de at barns frie lek kan kjennes igjen i barnas estetiske uttrykk som blant annet spontansang eller når barn leker med sang (Fodstad et al., 2021). Barns frie lek blir gjerne karakterisert som spontan, frivillig, uforutsigbar, preget av glede og tilfredshet. Det er også noe som barn intuitivt vet at er på liksom (Fodstad et al., 2021). Winnicott skiller mellom begrepene «lek» og «leking», ved å markere at å leke er å holde på med lek. Lek er nemlig noe vi aktivt holder på med, det er noe vi skaper. Winnicott understreker at det å være noe, alltid kommer før det å holde på med noe. Vi må ha blitt lekt med, før vi kan bli noen som holder på med lek (Öhman, 2020b).

2.2 Viktigheten av at barn leker

Lek er på mange måter det viktigste for barnas utvikling, blant annet fordi den gir en mulighet for barna å erfare differensiering og individualisering. Dette er et veldig godt hjelpemiddel for barna som trenger særskilt hjelp og støtte, og kan være et viktig virkemiddel i sosial oppdragelse. For barna er leken gjerne en problemløsningsprosess og kan være en metode for at barna får uttrykke seg estetisk, eller som et terapeutisk virkemiddel hvor barna utvikler sine sosiale og språklige ferdigheter (Øksnes, 2010). Derfor mener Lillemyr (2011) at leken er dyrebare for barna og at det er viktig at leken tas på alvor når det skal legges til rette for et godt oppvekst- og læringsmiljø som vil gi barna rike muligheter. Men man må likevel ikke glemme at for barnet har leken en unik verdi som går langt ut over læring og tilegnelse av kunnskaper og i de senere årene har en annen side ved lek fått stor vekt, og det er lekens betydning for å utvikle og styrke barnas selvoppfatning og identitet. Barna får i leken mulighet til å utvikle en kompetansefølelse ved å utvikle tillit og respekt til hva de kan mestre på ulike områder (Lillemyr, 2011). Sonja Kibsgaard (2019) går så langt som å si at leken er livsviktig for barna, og begrunner det med at gjennom mestring av lek mestrer barnet også livet sammen med andre.

2.3 Tilrettelegging for lek

I rammeplanen (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 43) står det at:

«arbeidsmåtene skal ivareta barnas behov for omsorg og lek, fremme læring og danning og gi barn mulighet for medvirkning. Personalet skal ta i bruk varierte arbeidsmåter, og de skal tilpasses til enkeltbarn, barnegruppen og lokalmiljøet. Valg av arbeidsmåter gir muligheter for å gjøre barnehagens innhold spennende og variert. Arbeidsmåtene kan bidra til å skape engasjement, interesse og motivasjon og gir mulighet for å tilføre nye erfaringer og opplevelser i barnehagen».

For å ivareta barnas rett til medvirkning, sier rammeplanen at barnehagen skal legge til rette for å gi barna mulighet til å uttrykke sitt syn på hverdagen i barnehagen (Utdanningsdirektoratet, 2017).

Forskning på lek konkluderer med at det i all hovedsak er tre steder i barnehagen hvor barn spontant møtes og hvor de utvikler et rikt sosialt samspill, sandkassen, bygge- eller konstruksjonsrommet, og i familiekroken. I sandkassen og konstruksjonsrommet har barn ofte materiell som er lite forhåndsdefinert og gir rom for utforskning. Dette er steder hvor barnas egne ideer om hvordan lekene skal lekes med og at barnet transformerer lekene og bruker de som om det var noe annet. Det er også steder som gir muligheter for å tenke nytt og stimulerer til samarbeid mellom barna. Familiekroken ligner ofte et hjem, og består av leker som inviterer til rollelek og hvor barna kan få prøve ut ulike roller et hjem kan ha (Öhman, 2020b). Generelt sett er barn opptatt av leketøy, og for barna kan nesten hva som helst være en leke. Øksnes og Sundsdal (2018) bruker begrepene «skitne materialer» og «rene materialer», hvor skitne materialer er leker som voksne gjerne helst vil forby på avdelingen sin. Dette kan være sand og vann. Rene materialer er leker voksne ønsker å ha på avdelingen. For barn gir både skitne og rene materialer mye glede og er noe barna liker å leke med. Derfor handler det om å tørre å være kreativ når man som pedagog skal tilføre barnas lek nye materiell, som har som hensikt å utvide barnas lek. De voksne bør ha en kontinuerlig dialog om hvordan deres tilrettelegging for lek kan få høyere kvalitet, for som barnehagelærer handler det om å legge til rette for barns lek i hverdagen, ved å ha godt utvalg av leketøy, tilgjengelige og spennende kroker på avdelingen og godt variert utemiljø i barnehagen (Lillemyr, 2011).

2.4 Tilpasning av barnegruppe

Ved å dele barna inn i ulike grupper tilbyr pedagogene barna forskjellig tilhørighet ut fra gruppeinndelingen. Dette kan være tilhørighet til hele avdelingen, eller mindre arbeids-, prosjekt- eller lekegrupper (Öhman, 2020b). Slike gruppeinndelinger er ofte en del av barnehagens rutiner og struktur, som blir utformet og organisert av pedagogene, hvor barna kan utvikle seg og få en dypere sosial tilhørighet. Hvor mye betydning slike tilhørigheter har for barna kan ifølge Öhman (2020b) ikke understrekes nok.

Det er begrenset hvor mye forskning det finnes på gruppestørrelser i barnehagen, og hvordan dette påvirker de ansattes arbeidsvilkår og deres evne til å støtte barnas læring og kunnskapsutvikling slik rammeplanen krever. Enda mindre forskning har sett på barnehagelærerens perspektiv på gruppestørrelse og hvordan og hvorfor de grupperer barna gjennom dagen. I internasjonal forskning på barnehager og skoler, viser det at grupper med få barn og voksne var bedre fra et kvalitetsperspektiv og for hvor bra barna gjør det videre på skolen. Dette sammenlignet med situasjoner hvor det er mange lærere og større grupper barn, men er likevel forutsatt at lærerne har kunnskap og evne til å utnytte at det er større mulighet for samhandling og kommunikasjon mellom lærer og barn i grupper med færre barn. Nyere forskning bekrefter dette og legger vekt på at lærerens kompetanse er en av de viktigste faktorene for barnas utvikling. I grupper med få barn per voksen har lærerne det lettere for å kommunisere og utvikle meningsfulle relasjoner mellom seg og barna. Det gir også mulighet for å skape et mindre stressende arbeidssted for både de voksne og barna, fordi når antallet barn per voksen øker, må lærerne bruke mer tid i rutinesituasjoner, og det krever strengere rammer. Dette gjør at barna ofte i praksis deles inn i mindre grupper. (Sheridan et al., 2014).

2.5 Voksen som rollemodell

Den vanligste metoden for å kunne få kjennskap til lekens egenart er observasjon av barn i lek. Observasjon er kanskje det viktigste verktøyet pedagogen har, og dette har stor vekt i barnehagelærerutdanningen. En observasjon står ikke alene, og må tolkes eller vurderes på bakgrunn av kunnskapen barnehagelæreren har om barn og lek (Lillemyr, 2011).

For at barn skal kunne utvikle positive relasjoner og utvikle gode tilknytningsstrategier trengs det voksne som ikke er passive og bare observerer lek. Men de voksne bør heller ikke forstyrre

eller ødelegge barnas lek hvis den oppfattes som god. Öhman (2012, s. 240) mener at «å dirigere barnas lek er heller ikke bra og er et tegn på manglende lydhørhet og imøtekommenhet». Videre henviser Öhman til Johnson, Christie og Wardle (2005, henvist i Öhman, 2012, s. 244) og nevner fire ulike posisjoner den voksne kan velge når man skal tilnærme seg barns lek:

1. Observatør: Hvordan den voksne plasserer seg i nærheten og betrakter leken.
2. Rekvizitør: Hvor den voksne ikke er aktivt deltakende, men hjelper barna med å forbedre leken ved å for eksempel arrangere lekesituasjoner eller gi råd.
3. Medlekende: Hvor den voksne deltar aktivt, gjerne som en birolle mens barna har hovedrollene, og følger lekens handling og rytme.
4. Lekeleder: Hvor den voksne engasjerer seg aktivt, men på en lydhør måte. Man tar bevisste grep for å forlenge leken som å foreslå temaer, introdusere nye ingredienser i leken, eller hjelper å holde lekens intensitet i gang når den begynner å dale.

Observatørrollen er en rolle hvor den ansatte anerkjenner lekens verdi og er bekreftende og støttende ovenfor barna. Dette vil gi barna en opplevelse av at leken de holder på med er betydningsfull og viktig. Samtidig gir denne rollen den voksne mulighet for å observere barna i lek og se på barnas utviklingsnivå og hva som er aktuelt for barna akkurat nå. Dette er også en rolle den voksne tar som enkelt kan justeres til å være mer aktiv og utvide leken til barna (Öhman, 2012). Rollen som rekvizitør er heller ikke aktivt deltakende sammen med barna, men er en mer aktivt støttende rolle. I denne rollen vil den voksne hjelpe barna med å forberede leken, eller setter i gang ulike lekesituasjoner. Den voksne kan også tilby barna rekvizitter, som utkleddingstøy eller ulike materialer som gir barna muligheter for å utvide leken sin. Det er viktig at selv i denne rollen er det barna som skal avgjøre hvilken hjelp og støtte de har behov for (Öhman, 2012). Den medlekende rollen er en aktiv rolle hvor den voksne deltar i barnas lek. Barna tar gjerne hovedrollen i leken, og gir den voksne biroller som pasient i en doktorlek. Som medlekende voksen er det muligheter for å innta en rolle som gir muligheter for læring og forhandling av regler og betingelser (Öhman, 2012). Til slutt har vi rollen som lekeleder, hvor den voksne tar mer bevisste valg for å berike eller forlenge leken. Den voksne kan bidra med å foreslå temaer i leken, eller ta inn nye materialer og leker i leken. Denne rollen fungerer bra hvis den voksne ser at barna ikke klarer å starte en lek selv, eller at leken de er i begynner å

dale (Öhman, 2012). I samsvar med rollen som medlekende, skriver Lillemyr (2011) at barn også noen ganger inviterer de voksne til samspill, og da er det viktig for den voksne å tenke grundig igjennom sin deltakelse. Skal leken ha klart formulerte mål, eller skal lekens egenverdi være et mål i seg selv? Barna selv mener at leken er målet og at dette er en attraktiv tilstand å være i (Lillemyr, 2011). Det er viktig for de voksne på avdelingen at de forstår dybden i den barnlige leken, slik at de kan vise omsorg for enkeltbarna, ivareta leken som gir glede og lekelyst, og verne om leken som har høy egenverdi for barna. Dette kan gjøres ved at de voksne observerer leken, og hvor erfaringene barna har kan tolkes, og de voksne ser hva og hvordan barna opplever det å leke (Öhman, 2012). På denne måten blir de voksne bedre rustet til å forstå lekens form og innhold, og det kan gi et bedre utgangspunkt for at pedagogene kan bruke sin kompetanse til å berike og intensivere leken (Øksnes & Sundsdal, 2018). I leken trenger barna voksne som forholder seg aktivt, og som kan svare på barnets lekesignaler, gester og mimikk på en lydhør og sensitiv måte (Öhman, 2012). Öhman (2020a, s. 116) skriver at «når pedagogen engasjerer seg i lek sammen med de yngste barna og skaper forutsetninger for felles fokus og oppmerksomhet – intersubjektivitet – lades praktisk talt barnas lekebatterier». Barna får da en erfaring av at det er morsomt å gjøre ting sammen, og dette kan bidra til å lede barna mot mer samhandlende lek (Öhman, 2020a). Voksne i barnehagen kan også fort ende opp med å bli det Gadamer karakteriserer som lekfordervere, når de forsøker å knytte barns lek til den virkelige verdens alvor, fornuft og nytte (Øksnes & Sundsdal, 2018). For å finne ut hva barna er opptatt av og hvordan de uttrykker seg, er deltakende observasjon den beste metoden. Et eksempel Fodstad et al. (2021) kommer med er barnehagelærere som deltar i dramatisk lek, som selv hevder at de ble kjent med barna på en helt annen måte enn tidligere. En annen måte å gjøre dette på er å tenke seg et skille mellom det å ville finne ut hvem barna er og hvordan personligheten deres er, og det å bli kjent med hva barna leker, hva de liker og hva de mener. Den sistnevnte fremgangsmåten gir kanskje de ansatte en måte å lettere samspille med barn som mer likeverdige subjekter, i stedet for å møte barn som objekter man skal finne forklaringer på (Fodstad et al., 2021).

Öhman (2020a) mener også at barna trenger trygge og pålitelige rammer å forholde seg til, samtidig som de trenger rolige, stabile og forutsigbare pedagoger. Pedagoger som gir kjærlig omsorg og hjelper barna å opprettholde disse rammene, og «som kan gi dem en klem» (Öhman, 2020a, s. 251). En effekt av at man som pedagog er tilstedeværende og nær barna, kan få en urolig gruppe til å roe ned og samtidig inspirere barna til å være sin beste versjon av seg selv.

2.6 På barns premisser

Å verne om barns lek er å beskytte leken som fenomen og prosess. Når de voksne aktivt deltar i leken, støtter de og oppmuntrer de den, for å ivareta barnas rett til lek, handler om å verne og beskytte leken Öhman (2020b). Ifølge FN ser det ut som mange beslutningstakere og politikere tenker lek er et slags middel for læring. Det fører ulempen med at det blir prioritert «akademisk» aktiviteter fremfor lek. Dette medfører at det blir mindre tid for lek og høyere stressnivå for barna (Öhman, 2020b). Øksnes (2010) mener det kan ligge en fare i at leken akademiseres til å bli et verktøy for læring, og mener dette er en dårlig forståelse og en undervurdering av hva lek er. Det bidrar heller ikke til å skape gunstige oppvekstvilkår (Öhman, 2020b). Et eksempel på dette er å avbryte en aktivitet plutselig fordi barna etter rutinene skal gjøre noe annet (spise lunsj, gå på do, skifte klær), og det handler om å vise anerkjennelse til leken og å kunne se barnas perspektiv. I en barnehagehverdag vil det sannsynligvis komme flere slike avbrytelser, men man kan gjøre dette på en slik måte at barna selv får avrundet leken sin (Øksnes & Sundsdal, 2018). På denne måten hevder Öhman (2020a) at pedagogen er rollemodell, veileder og har kunnskap som kan deles med barn. Men samtidig skal pedagogen kunne lar seg lede, veilede og inspirere av barn for å kunne prøve å se ting på barns perspektiv slik at pedagogen får bedre forståelser på barns følelser og tanker.

2.7 Samarbeid på avdelingen

Et godt samarbeid krever at de ansatte klarer å balansere dialektisk mellom avhengighet og uavhengighet og mellom frihet og trygghet. Det handler om å finne en balanse hvor alle ansatte er tilfredse, og den pedagogiske lederen bør ha kjennskap til dette og samtidig følge med på hvordan den enkelte ansatte fungerer. Den pedagogiske lederen får på denne måten innsikt i personalet og kan få et grunnlag for å rette opp i eventuelle ubalanser. Det er også viktig å kjenne til de ulike interessene, personlighetene og kompetansene de ansatte har, siden dette går ut på hvordan de trives på jobb, hva de liker og hva de ikke liker å gjøre (Haugen et al., 2013). Den pedagogiske lederen bør skape en lagånd hvor det blir kultur for læring og deling av kompetanser hos de ansatte. En slik kultur vil kunne vise seg i hverdagen i barnehagen ved å være inkluderende og anerkjennende i sine handlinger, og at dette blir observert av både de voksne og barna (Aasen, 2018). På denne måten vil det også kunne dannes det Lave og Wenger (1991, henvist i Aasen, 2018) kaller praksisfellesskap. Dette er et begrep som beskriver de

ansattes deltakelse i barnehagen hvor de koordinerer sine handlinger på bestemte måter. Denne koordinasjonen er kontekstuell og blir distribuert mellom de ansatte. Læring gjennom praksisfellesskap skjer ved å utvikle relasjoner og fag mellom de ansatte, og er grunnleggende for hvordan de ansatte lærer og utvikler kompetansene sine. Slike relasjoner vil også skape et tettere og bedre samarbeid og gjør det lettere for hele personalet å gjennomføre det planlagte opplegget på en slik måte at hver enkelt ansatt blir benyttet best mulig. I et slikt samarbeid er det helt avhengig av en bevisstgjøring omkring de ulike innfallsvinklene i fenomenet lek, slik at det opprettes en felles plattform for forståelsen av lek som fenomen. På denne måten får leken en sentral plass i barnehagens helhetlige oppdragsarbeid (Lillemyr, 2011).

3.0 Metode

I dette kapitlet skal jeg presentere hvilken forskningsmetode jeg har valgt for innsamling av material og begrunnelsen for hvorfor denne metoden er mest hensiktsmessig for min problemstilling. Jeg vil også gå gjennom hvordan jeg gjorde utvalget av informanter, og hvordan jeg transkriberte og analyserte intervjuene. På slutten av kapitlet vil det bli presentert oppgavens og metodens reliabilitet og validitet, og hvilke etiske hensyn jeg har tatt.

Det deles gjerne inn i to kategorier for metoder hvor det skjer en innsamling av material, kvalitative og kvantitative metoder. Kvantitative metoder kan gi bred oversikt over et område og inkluderer ofte et stort antall informanter, mens kvalitativ metode gir dypere omfang og handler om å samle inn meninger og opplevelser (Kibsgaard & Sæther, 2014). Denne oppgaven bruker en kvalitativ metode.

3.1 Valg av kvalitativ metode

Jeg har valgt kvalitativ metode på grunn av problemstillingen min, *hvordan barnehagelæreren tilrettelegger og posisjonerer seg i barns frie lek*. Med kvalitativ metode kan jeg få en dypere forståelse rundt problemstillingen min, siden denne metoden har hensikten å oppnå forståelse av sosiale fenomener på bakgrunn av kontaktene vi etabler i felten. En forståelse av hvordan personer opplever og reflekterer over sin situasjon er noe intervjusamtaler bidrar til (Thagaard, 2018).

3.2 Semistrukturert intervju

Oppgaven min vil ta fokuset på hvordan barnehagelæreren tilrettelegger for fri lek. Ut fra problemstillingen min velger jeg derfor å bruke semistrukturert intervju med barnehageansatte for å få svar på hvordan de tilrettelegger for fri lek. Jeg velger dette fremfor en kvantitativ studie, som en spørreundersøkelse, fordi jeg ønsker muligheten til å stille oppfølgingsspørsmål og utdyping. En annen metode som kunne ha vært mulig å bruke for å svare på problemstillingen var deltakende observasjon. Jeg valgte å ikke bruke denne fordi jeg ønsket å få vite mer om bakgrunn, refleksjoner og følelser barnehagelæreren har til sitt ansvar om å

tilrettelegge for barns frie lek. Slik jeg ser deltakende observasjon ville jeg ikke få denne informasjon ved å bruke denne metoden. I deltakende observasjon er det «forskeren selv som er instrumentet. En går inn i en situasjon som aktiv deltaker [...] samtidig som en bruker seg selv til å analysere og forstå feltet» (Løkken & Søbstad, 2013, s. 55). Dette betyr at denne metoden passer best hvis det var jeg som skulle tolke barnehagelærerens tilretteleggelse av barnas frie lek, men det jeg er ute etter i denne oppgaven er barnehagelærerens egen tolkning av sitt ansvar for å tilrettelegge for barns frie lek. Derfor mener jeg at et intervju med barnehagelærere vil gi et bedre grunnlag til å svare på problemstillingen min. Som Løkken og Søbstad (2013, s. 104) skriver er et intervju er en «utveksling av synspunkter og erfaringer som utvikler ny kunnskap». Videre skriver de at det handler om å «innhente beskrivelser fra den intervjuedes livsverden for så å beskrive og tolke det som blir fortalt». For å gjøre et godt intervju, med gode planlagte spørsmål og spontane oppfølgings spørsmål, må jeg ifølge Bergsland og Jæger (2014) ha en god teoretisk og begrepsmessig forståelse av det jeg skal undersøke, for å skape et godt grunnlag til å tilføre og integrere ny kunnskap til feltet. Jeg har valgt å bruke lydopptak fordi at jeg kan da konsentrere meg om selve intervjuet og ikke om å rekke å skrive ned alt. I et lydopptak blir ordbruk, tonefall, pauser og lignende registrert (Kvale & Brinkmann, 2015).

3.3 Valg av informanter

Jeg har intervjuet 3 barnehagelærere i 3 barnehager. Én på småbarnsavdeling, én på mellomavdeling og én på avdeling med aldersgruppe 2-6. Jeg valgte disse barnehagelærerne slik at jeg kunne få ulike perspektiver siden de hadde ulike aldersgrupper de var leder for. På grunn av smitteverntiltak var det en utfordring å finne informanter som var villige til å stille opp til intervju. I utgangspunktet fikk jeg bare tak i 2, men jeg ønsket minst en til. Derfor la jeg ut et innlegg på Facebook, i gruppen Idebroen debatt, og der avtalte jeg et intervju med den siste pedagogen. En av de andre informantene arbeider i en barnehage jeg hadde praksis i, og sa seg villig til å delta på intervju, mens den andre arbeider i en barnehage i nærheten av hvor jeg bor og dette er en barnehage jeg har tidligere hatt kontakt med. To av intervjuene ble gjort via Zoom og ett intervju ble gjennomført i barnehagen til den informanten.

3.4 Transkribering og analyse

Etter gjennomføringer av hvert intervju, transkriberte jeg intervjuer ved å lytte til opptaket og skrive inn det som ble sagt i et eget dokument. Å transkribere et lydopptak betyr å transformere dette til tekst. Dette blir da en oversettelse fra talespråk til skriftspråk. Kvale og Brinkmann (2015, s. 205) skriver at «et intervju er et direkte sosialt samspill der det temporale utfoldelsestempo, stemmeleie og kroppsspråk fremtrer umiddelbart for deltakerne i samtalen, men ikke for den som leser utskriften». Dette betyr at i oversettelsen mister jeg noe av informasjonen jeg fikk under selve intervjuet. Transkripsjonene er en abstraksjon der «stemmeleie, intonasjon og åndedrett går tapt» (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 205). Etter transkriberingen leste jeg gjennom og fjernet det som ikke var relevant for min problemstilling. Dette er starten på å strukturere datamaterialet mitt og under struktureringen dreier det seg om å redusere datamengden, skape orden og mening i datamaterialet. Bergsland og Jæger (2014, s. 82) skriver at «strukturering og klargjøring gjøres ved å fjerne overflødig materiale som ikke har noen betydning for forståelsen og/eller formålet med problemstillingen». Ut fra analysene mine, utformet jeg noen kategorier. Disse kategoriene er basert på hva informantene selv har sagt og fagteori om lek. Dette er den vanligste formen for å analysere data fra intervju ved å kategorisere, og jeg brukte begrepsstyrt koding da jeg utformet kategoriene siden de er basert på relevant faglitteratur (Kvale & Brinkmann, 2015). Kategoriene jeg endte opp med er: a) bruk av artefakter, b) tilpasning av avdeling, c) tilpasning av barnegruppe, d) lekende voksen, e) voksen som veileder, f) voksen som rollemodell, g) voksen som igangsetter av lek og h) på barns premisser/medvirkning. For å gjøre kategoriseringen, skrev jeg ut de transkriberte intervjuene og markerte de ulike kategoriene med ulike farger. Deretter gikk jeg tilbake til dokumentene på PCen og oppdaterte transkriberingene etter kategoriene. I presentasjonen av funn, velger jeg likevel å dele opp etter spørsmålene i intervjuguiden, da jeg mener dette gjør det lettere for leseren å se sammenhengen mellom teori og praksis.

3.5 Reliabilitet, validitet og etiske hensyn

Validiteten til et forskningsprosjekt handler om hvor troverdig og gyldig resultatene er (Kvale & Brinkmann, 2015). Det handler om kvaliteten på gjennomføringen av hele prosjektet, og at funn hele tiden må sjekkes, utspørres og fortolkes teoretisk. Funn som blir gjort i løpet av analyseringen må sjekkes opp mot tidligere forskning og vise til gyldigheten av funnene. Kvale

og Brinkmann (2015, s. 279) sier at «forskeren spiller rollen som djevelens advokat ovenfor sine egne funn», og mener her at ingenting skal bli tatt for god fisk. Det er viktig at forskeren har et kritisk blikk av sin egen metode gjennom hele forskningsperioden. Validiteten i denne oppgaven blir ivaretatt ved at jeg viser til hvilke teori- og forskningsgrunnlag jeg baserer drøftingskapittelet mitt på.

Kvale og Brinkmann (2015, s. 276) sier at «reliabilitet har med forskningsresultatenes konsistens og troverdighet å gjøre». Det handler som oftest om hvorvidt resultatet av forskningen kan reproduseres av andre forskere ved et annet tidspunkt, og om informanten ville ha svart annerledes om det var noen andre som gjennomførte intervjuene. Dette gjelder spesielt hvis intervjueren stiller mange ledende spørsmål som vil kunne påvirke svarene på en slik måte som ikke er hensiktsmessig for forskningsprosjektet (Kvale & Brinkmann, 2015). Reliabiliteten til et intervju starter allerede i planleggingen av intervjuet. Hvordan samtykket skjer, hvilken informasjon informanten får i forkant og hvordan intervjuguiden utformes. Reliabiliteten fortsetter å bli påvirket av hvordan intervjueren stiller spørsmålene og hvilke oppfølgings- og utdypingss spørsmål som blir stilt. Videre påvirkes reliabiliteten av hvordan intervjuet blir transkribert og analysert. For å ha god reliabilitet i et forskningsprosjekt, er det viktig å være transparent i oppgaven om hvordan det hele ble gjennomført, slik at det er mest mulig pålitelig og reproduserbart (Kvale & Brinkmann, 2015).

Informert samtykke handler om at de som skal intervjues får informasjon om undersøkelsens overordnede formål og mulige risikoer og fordeler av å være med i forskningsprosjektet (Kvale & Brinkmann, 2015). Dette informerte samtykket ga jeg i form av et samtykkeskjema hvor det ble forklart hva min oppgave skulle handle om, hvordan intervjuprosessen skulle foregå, hvordan materialet skulle behandles etter gjennomført intervju, at informantene til enhver tid har mulighet til å trekke seg fra prosjektet, og at personopplysninger ville bli anonymisert og holdt konfidensielt. Det ble også utformet og formidlet en intervjuguide slik at informantene på forhånd skulle vite hvilke spørsmål som kom til å bli stilt. Prosjektet, samtykkeskjema og intervjuguiden ble før gjennomføring av intervjuene godkjent av NSD (Norsk senter for forskningsdata). NSD forsikrer at prosjektet følger Norsk lov og spesielt at personvernet opprettholdes. Selve ansvaret for personvernet ligger likevel hos HVL, hvor jeg benyttet meg av forskningsserveren for lagring av lydopptakene som ble gjort av intervjuene.

Transkripsjonene av intervjuene ble anonymisert ved første gjennomgang, og ble deretter bare referert til som intervju 1, intervju 2 og intervju 3 i analysen.

4.0 Funn

I dette kapittelet skal jeg presentere hva jeg gjennom intervjuene har funnet ut som kan svare på min problemstilling: *hvordan tilrettelegger og posisjonerer barnehagelæreren seg for barns frie lek*. I presentasjonen har jeg gitt informantene pseudonymer for å ivareta anonymiteten og samtidig gjøre det lettere for leseren. Jeg gjennomførte tre intervjuer og jeg har gitt informantene pseudonymene Anna, Petter og Frode. Jeg deler dette kapittelet opp etter hovedspørsmålene fra intervjuet.

4.1 Hva forstår du med ordet fri lek, eller hva tenker du kjennetegner fri lek i barnehagen?

Anna mener begrepet fri lek er lek som ikke blir satt i gang av voksne, og er på barnas premisser. Av og til så må barna i den frie leken bli veiledet, og da stopper det å være fri lek, men kan likevel gli over i å bli fri igjen etter hvert. Hun mener at fri lek er:

«Leken der barna får utforske den kunnskapen de har. Hvis vi har en samlingsstund om temaet Mikkel rev, kan de starte en fri lek basert på at et av barna er Mikkel rev, for eksempel»

Hun mener fri lek er lek barna har startet og selv lager reglene for. Det er barnas lek, ikke de voksnes.

Petter synes begrepet er vanskelig i seg selv, og sier at hvis noe skal være fri lek, må noe nødvendigvis være ufri lek. Derfor bruker han aldri begrepet fri lek, og kaller det konsekvent bare lek. Likevel kan han anerkjenne begrepet og forstår det som en type lek som skiller seg fra en mer bunden lek, hvor fri lek er initiert av barn og ikke styrt med mål om at barna skal lære noe. De voksne skal i barnas frie lek være observerende og støttende.

Frode forstår begrepet som at barna får leke med hva de vil, og at det ikke er noen begrensninger. Men det må likevel være innenfor rimelighetens grenser og ikke gå på bekostning av noe.

4.2 Hvordan tilrettelegger du for at leken til barna skal være så god som mulig?

Anna sier at det er barns medvirkning som er det viktigste. Hun utdyper at dette innebærer å ha tilgjengelig leker som barna trives å leke med, og å høre hvilke behov barna har. Videre sier hun at det er viktig å kjenne barna og å forstå hva barna har lyst å leke, slik at man kan tilpasse hvilken lek man har eller hvilke temaer det kan snakkes om i samlingsstundene, eller rundt måltidene. For på denne måten å få i gang den type lek som barna ønsker å få i gang.

Petter mener at det er en omfattende jobb å tilrettelegge for at leken til barna skal være så god som mulig, spesielt på det å utforme miljøet. Han sier at når han tenker på det som er viktig når man tilrettelegger med miljøet til barna, mener han det er viktig å bruke materialer som er med på å utvide leken i stedet for å innskrenke den. Han utdyper at hun bruker minst mulig forhåndsvalgte objekter som for eksempel et kjøkken, og at han tenker mest mulig bredt på materialer og bøkene hun skal ta inn. Petter nevner også:

«Hvis vi tenker litt sånn at vi hele tiden skal utvide både stereotypier og kategorier, så vil vi også få en bedre og muligens mer som lek med høyere kvalitet lek, som kanskje strekker seg over litt mer tid og går litt dypere inn på barnegruppens premisser»

Frode forklarer at han prøver å gjøre det slik at det er minst mulig barn inne på rommet. Videre utdyper han at når hele avdelingen er inne, er det mange som ikke får ro til å finne lek, og det er derfor sjelden det er alle barn inne samtidig. Frode sier det er en balansegang det å variere hvilke barn som er med hvem, slik at det barna ikke alltid er i samme lekegruppe. Han forklarer av og til kan det være krenkelser i leken, men ved å dele barna inn etter bord og av og til bytte plass eller gruppe, kan han tilrettelegge slik at barna får ro, siden han vet at barna gjerne leker med den de sitter sammen med.

4.3 Hvilken måte tilrettelegger personalet i barnehagen lek for barna uten at denne blir for voksenstyrt?

Anna mener det er viktig å la barna få bruke litt tid på å komme i gang. Barna må få tid, de må få plass og de må ha tilgang til de lekene de liker å leke med. De ansatte må kjenne barna og

forstå at de har ulike lekebehov, og tilrettelegge for dette. Hun mener at barna må få tid til å komme inn i lekesonen sin.

Petter sier det ligger et ansvar i personalet om å tilrettelegge for leken uten voksenstyring i det hele tatt, ved å planlegge for lek. I barnehagen hans har de ikke samlingsstunder, men noe de kaller utforskestunder. I disse stundene ser de ansatte på barnas behov og hva de er interessert i, og tar utgangspunkt i dette. Det kreves at de ansatte er på hele tiden, og kan utvide leken med ny kunnskap og ferdigheter. Tilrettelegging for lek mener Petter handler om å ta barnas initiativ og premisser på alvor.

Frode tilrettelegger for lek ved å sette klar leker på avdelingen og lage plass for leken. I denne barnehagen er det også tilrettelagt for å dele inn avdelingen på ulike måter ved å flytte på skillevegger og bordgrupper. Andre måter han tilrettelegger for lek på er å dele barna inn i ulike grupper med den hensikt å gjøre at leken flyter bedre. Dette kan være ved inndeling av alder, eller interesser.

4.4 Hvordan oppfatter du deg som rollemodell for barna i barnas lek?

Anna oppfatter seg selv som en tålmodig og trygg person som barna går til for å få trøst, veiledning, eller ønsker noen å leke med. Samtidig er hun, på grunn av alderen til barna (1 til 2 år) opptatt av å ha klare og tydelige rammer på avdelingen. Alle de ansatte skal være enige om disse rammene slik at det ikke skal ha noen betydning hvem som er til stede. Anna mener en profesjonell barnehagelærer bør være tålmodig, tilgjengelig, trygg og tydelig.

Petter oppfatter seg som en barnehagelærer som er opptatt av hvordan de beveger kroppene sine, hvordan de posisjonerer seg i rommet og hvordan leken leses. Han sier at:

«Hvis vi går frem og tilbake for å gjøre sånne praktiske oppgaver hele tiden, så ødelegger vi noe av dynamikken i leken. Hvis de leker et sted hvor vi må gå mye forbi, så det det litt sånn at de må ta hensyn til at vi skal farte forbi der hele tiden, så det tenker jeg at å være en god rollemodell for barna i barnas lek, det handler jo også om å verne leken»

Petter mener det er enormt mange avbrytelser og forstyrrelser i en barnehagehverdag for barna, og som barnehagelærer er det viktig å huske på at de ikke skal sette noen annen aktivitet høyere

enn barnas lek. Som barnehagelærer kan de også sette i gang aktiviteter eller tilrettelegge ved å legge frem objekter og tilpasse det fysiske miljøet. Han mener en god rollemodell er en som respekterer leken, og gir følelsen av at det barna holder på med er av verdi.

Frode oppfatter seg som en god rollemodell ved å være tilgjengelig i og for leken, og mener han er en rollemodell som er veiledende og forklarende ved å delta i leken og være konfliktløsende. Han bruker seg selv som eksempel i leken, ved å vise at det er riktig å vente på tur, eller dele på lekene, eller at det ikke er nødvendig at man trenger mange leker samtidig. På denne måten oppfatter han sin rolle som barnehagelærer at man skal involvere alle sammen og være aktivt deltakende i leken.

4.5 Hvordan formidler du kunnskap om lek til de andre på din avdeling?

Anna sier at i hennes avdeling er de veldig åpne, og at hun snakker mye med de andre ansatte. Videre sier at hun og de andre på avdeling diskutere mye med det er ikke så mye avdelingsmøte. Anna forklarer at de bruker mye av tiden der barna sover til å snakke pedagogisk sammen på avdelingen. Hun utdyper at i avdelingen blir det snakket om planer og om det er barn som har utfordringer, og i disse samtalene blir de ansatte enige om hvordan de skal gå videre. Anna utdyper også at det er mye uformell veiledning, og at kunnskapsformidling skjer på avdelingsmøter. Men på grunn av koronapandemien blir det mindre av det. Hun sier at før korona hadde de avdelingsmøte annenhver uke, der de gikk gjennom hva de ønsker å få til. Hun nevner at hun og den andre pedagogen ofte hadde faglige innlegg på avdelingsmøtene hvor de snakker om temaer de følte var faglig relevant. Anna utdyper dette og sier at:

«Vi tok fram enten fag-pensumbøker eller vi tok fram teorier eller artikler som har blitt skrevet, og snakket og presenterte dette, og diskuterte rundt hvordan det vil være i vår barnehage»

Petter sier de har morgenmøte hverdag hvor de planlegger dagen og hvor de planlegger for lek. Han forklarer at gjennom at de gjør det, formidler han kunnskap om lekens verdi og lekens viktighet i seg selv. Videre forklarer han at lek får så mye plass hos dem, og det gjør at alle forstår at det de jakter på er barns lek og ikke noe annet. Petter nevner at de har om temaet lek

gjennom personalmøter og fagdager, og han mener det handler om den aktelsen av leken at leken alltid er det som skal stå høyest.

Frode mener det er viktig at de ansatte har møtepunkter hvor dette tas opp. I hverdagen hjelper det at barnegruppen deles opp slik at de ansatte får muligheten til å snakke seg imellom mens de observerer barna. Han mener også det er viktig at det er riktige ansatte på avdelingen som er god på å tilrettelegge for lek og som gjør at leken flyter litt av seg selv.

5.0 Drøfting

I denne delen skal jeg drøfte funnene av innsamling av material knyttet mot relevante teori. Hensikten med denne bacheloroppgaven var å få mer forståelse og kunnskap til problemstillingen *hvordan tilrettelegger og posisjonerer barnehagelæreren seg for barns frie lek*. Jeg har trukket frem fem spørsmål som jeg mener er relevant og interessant rundt problemstillingen. Spørsmålene er: a) Hva forstår du med ordet fri lek, eller hva tenker du kjennetegner fri lek i barnehagen? b) Hvordan tilrettelegger du for at leken til barna skal være så god som mulig? c) Hvilken måte tilrettelegger personalet i barnehagen lek for barna uten at denne blir for voksenstyrt? d) Hvordan formidler du kunnskap om lek til de andre på din avdeling? e) Hvordan formidler du kunnskap om lek til de andre på din avdeling? Jeg deler opp dette kapittelet etter disse spørsmålene.

5.1 Hva forstår du med ordet fri lek, eller hva tenker du kjennetegner fri lek i barnehagen?

På dette spørsmålet var alle de tre informantene nokså enige. Både Anna og Petter mener at fri lek er den leken som barna selv initierer, og dette ser jeg stemmer med det Öhman (2020b) skriver om at lek ikke har noen anerkjent definisjon, men er en aktivitet som barna selv har satt i gang, og som de styrer og strukturerer selv. Petter sier også at begrepet «fri lek» er noe han aldri bruker i praksis, men anerkjenner at fri lek skiller seg fra bunden lek og at fri lek skal være uten mål om at barna skal lære noe. Fodstad et al. (2021) skriver også at i leken har barna ikke nødvendigvis et mål, men at leken i seg selv har mening. Frode sier at lek som skal være fri skal være uten begrensninger, men at det likevel er opp til de voksne å passe på at leken ikke går ut over noen andre. Slik jeg tolker dette svaret mener jeg det stemmer bra med det Fodstad et al. (2021) skriver at fri lek er når barn har en ekstatisk åpenhet mot verden, hvor barna kommenterer og parafraserer det de selv opplever.

5.2 Hvordan tilrettelegger du for at leken til barna skal være så god som mulig?

Informantene svarte ganske ulikt på dette spørsmålet, selv om alle tre mente at det var viktig for barna at leken skulle være god, hadde de tre ulike utgangspunkt i sine svar. Anna tar utgangspunkt i at barns medvirkning er det viktigste i sin tilrettelegging av lek, som også er utgangspunktet rammeplanen tar. I rammeplanen står det at barnehagen skal ivareta barnas rett til medvirkning og oppmuntre at barna får ytre sitt syn på hvordan hverdagen i barnehagen skal være (Utdanningsdirektoratet, 2017). Petter tar utgangspunkt i å bruke riktig type materialer for å tilrettelegge for god lek i barnehagen. Gjerne materialer som er med på å utvide leken til barna, i stedet for å innskrenke den. Øksnes og Sundsdal (2018) skriver at det er viktig for barnehagelæreren å tørre å være kreativ når det skal tilføres nye lekematerialer og bruker begrepene «skitne» og «rene» materialer. Petter sier at han minst mulig bruker leker som er forhåndsdefinerte. Og for han er da rene materialer de lekene som gir barna mange muligheter i leken sin. Frode sin fremgangsmåte for å tilrettelegge for god lek i barnehagen tar utgangspunkt i å dele opp barnegruppen i mindre deler, slik Sheridan et al. (2014) mener gir høyere kvalitet for barna. Små grupper kan også gi en økt tilknytning og dypere sosial tilhørighet, som Öhman (2020b) mener har en veldig høy betydning for barna. Frode mener også at grupper med få barn og voksne skaper en bedre ro for barna og gir de bedre mulighet til å ha god lek, noe som stemmer helt med hva Öhman (2020a) skriver. Sheridan et al. (2014) poengterer likevel at pedagogens kompetanse er den viktigste faktoren for barnas utvikling, og Frode viser det jeg mener er god kompetanse ved å si at han tenker nøye gjennom hvem som skal være sammen i gruppene, hvordan de deles opp for å ikke krenke noen og at gruppene er planlagt fra starten av slik at barna som skal være sammen sitter sammen ved frokostbordet. Anna sier i intervjuet at det er viktig å høre på barna hva de har behov for, og tilrettelegge leken ved å ha leker barna trives med tilgjengelig for barna. For å kunne gjøre dette mener Anna at det er viktig å kjenne barna og ha dialog med de andre på avdelingen for å få en helhetlig hverdag. Lillemyr (2011) er slik jeg tolker Anna enig når han skriver at det er viktig å ha godt utvalg av leketøy, som skal være tilgjengelig for barna, og at en kontinuerlig dialog om tilrettelegging for lek vil gi leken høyere kvalitet. Anna mener dette er en god måte å få barna til å sette i gang lek de selv ønsker å leke, og som rammeplanen sier skal de ansatte i barnehagen tilpasse leken og arbeidsmåtene til hvert enkelt barn og barnegruppe. En slik tilpasning skal bidra til å skape engasjement, interesse og motivasjon hos barna (Utdanningsdirektoratet, 2017).

5.3 Hvilken måte tilrettelegger personalet i barnehagen lek for barna uten at denne blir for voksenstyrt?

Det er flere ting Anna mener må være tilrettelagt for at barna skal få kunne leke. Barna må få tid til å komme i gang med lek, de må ha plass til å leke det de vil leke, og de riktige materialene må være tilgjengelige for barna. For å oppnå dette er Anna enig med Öhman om at de ansatte på avdelingen må kjenne barna og forstå deres lekebehov, og de på denne måten er rollemodeller som har kunnskap og veiledningsevne som kan deles med barna. Men de ansatte må også være lydhøre og kunne se ting fra barnas perspektiv for å kunne forstå barnas behov (Öhman, 2020a).

Hos Petter tilrettelegger personalet for lek ved å bruke sin kunnskap og sine ferdigheter til å ta barnas initiativ og premisser på alvor og utvide leken. For å gjøre dette må personalet være på hele tiden og jeg tolker det slik at Petter mener det samme som Öhman at gjennom observasjon av barna i lek og ved se på utviklingsnivået til barna, får de ansatte mulighet til å justere og utvide leken ut fra hva som er aktuelt for barna akkurat nå (Öhman, 2012).

Frode setter ut leker og lager plass til barna ut fra hva han mener barna har behov for og liker å gjøre. I Frode sin barnehage er det også tilrettelagt for å kunne dele avdelingen i flere kroker ved å bruke skillevegger. Slike kroker hevder Öhman (2020b) er et av stedene barna hovedsakelig utvikler et rikt sosialt samspill. En annen måte Frode tilrettelegger for lek som ikke blir for voksenstyrt er å dele opp barna i mindre grupper slik at den frie leken skal flyte bedre. Slik jeg tolker det vil dette i henhold til Sheridan et al. (2014) gi både barna og de ansatte et mindre stressende sted å være.

5.4 Hvordan oppfatter du deg som rollemodell for barna i barnas lek?

På dette spørsmålet svarte informantene i all hovedsak ganske likt, selv om perspektivene var ulike. Anna ser på seg selv som tålmodig og trygg, mens Frode sier han er mer veiledende og tilgjengelig i leken, og Petter tar utgangspunkt i hvordan han beveger seg og posisjonerer seg for ikke å ødelegge leken. Alle de tre er slik jeg tolker det opptatt av å først og fremst være der for barnas skyld, og på denne måten vil de i henhold til Öhman kunne utvikle positive relasjoner med barna, og barna vil kunne utvikle gode tilknytningsstrategier (Öhman, 2012). Öhman (2012) skriver også at det er viktig å ikke forstyrre eller ødelegge leken hvis den

oppfattes som god. Anna er også opptatt av at alle de ansatte er enig om hvordan det skal være på avdelingen og jeg tolker det til å være slik Öhman (2020a) skriver at barna trenger trygge og pålitelige rammer å forholde seg til. Anna og Öhman (2020a) er også enige i at de ansatte bør være rolige, stabile og forutsigbare. Petter mener at mange avbrytelser og forstyrrelser i barnas hverdag ødelegger leken og kan være med på å vise barna at leken ikke er det viktigste i barnehagen. Han og Øksnes og Sundsdal (2018) mener det samme om at det handler om å vise anerkjennelse til leken, og at en god måte å avrunde leken til barna på er å gi de tid til å få avrundet leken sin selv. Öhman (2020a) skriver at når de ansatte avrunder leken på denne måten, er de gode rollemodeller og veiledere, og viser at de har kunnskap som deles med barna. Petter påpeker tydelig at i barnehagen skal de ansatte ikke sette noen aktivitet høyere enn barnas lek og som barnehagelærer skal de ha kunnskap om hvordan sette i gang aktiviteter eller lek ved å tilpasse tilgjengeligheten for lek og plass for lek. Dette er hva Öhman (2012) henviser til som rollen som rekvisitør og lekeleder, hvor de ansatte henholdsvis setter i gang ulike lekesituasjoner eller hjelper barna å forberede leken, og hvor de ansatte tar valg på barnas vegne som beriker eller forlenger leken. Petter sier videre at han mener han er en god rollemodell for barna fordi han respekterer leken og gjør at barna får en følelse av at det de holder på med har verdi. Dette mener Öhman (2012) er viktig fordi at når de ansatte anerkjenner lekens verdi, støtter barna og viser at de kan gi omsorg for barna, gir barna glede og lekelyst, verner de ansatte om leken, og viser at den har høy egenverdi for barna. Frode oppfatter seg som god rollemodell når han deltar i leken, er konfliktløsende og tilgjengelig for barna. Med dette tar Frode slik jeg tolker svaret hans på seg en medlekende rolle, som Öhman (2012) skriver er en aktiv rolle, hvor den voksne får en birolle i leken. I denne rollen får den voksne muligheter for å være med å forhandle lekens regler og på denne måten være konfliktløsende. Öhman (2012) skriver også at barna trenger voksne som er med i leken og som kan svare på lekesignaler, gester og mimikk. Ved å engasjere seg i leken vil også Frode kunne gi barna en erfaring av at det er morsomt å gjøre ting sammen, og lede barna til å ha mer samhandlende lek (Öhman, 2020a). Ved å bruke seg selv som eksempel vil barna i henhold til Lillemyr (2011) vise at han forstår dybden i leken og viser omsorg for enkeltbarna.

5.5 Hvordan formidler du kunnskap om lek til de andre på din avdeling?

For å formidle kunnskap om lek til de andre på avdelingen, sier Anna at de ansatte er veldig åpne og at de har en kontinuerlig dialog seg imellom. På denne måten vil de ansatte, slik jeg

tolker Anna, bli godt kjent med hverandres interesser, personligheter og kompetanse, slik som Haugen et al. (2013) skriver er viktig. På grunn av koronapandemien er det lite avdelingsmøter, men at den faglige samtalen foregår på avdelingen, og dette mener jeg passer med hva Aasen (2018) sier om å skape kultur for læring og deling av kompetanser hos de ansatte, og ved å ha en slik kultur, vil både barna og de ansatte se at det gir mer inkludering og anerkjennelse mellom de ansatte. Anna sin avdeling består av små barn mellom 1 og 2 år, og derfor er det mulighet for faglige samtaler når barna sover. Ser jeg på det Anna har svart hittil kan jeg tolke det som at hun har dannet et praksisfellesskap hvor de ansatte koordinerer sine handlinger, og har et tett og godt samarbeid som letter arbeidet for hele personalet å gjennomføre planlagte opplegg (Aasen, 2018). Anna utdyper videre at de ansatte ofte snakker om planene sine, barn som har utfordringer og mulige tiltak. Dette mener jeg i henhold til Lillemyr (2011) er veldig god måte å gjøre det på, siden det gir en bevisstgjøring om hvordan fenomenet lek forstås for alle de ansatte og det på denne måten gir leken en sentral plass i barnehagens helhetlige oppdragelsesarbeid.

På dette spørsmålet svarer Petter at de har daglige morgenmøter hvor det planlegges for lek, og at gjennom denne planleggingen formidler de kunnskap om lekens egenverdi og viktighet. Slik jeg tolker dette svaret kommer det godt overens med hva Lillemyr (2011) skriver om at leken er dyrebare for barna, og skal legges til rette for i et godt oppvekst- og læringsmiljø. Videre skriver Lillemyr (2011) at man ikke må glemme at for barnet har leken en helt unik verdi som er så mye mer enn bare læring og tilegnelse av kunnskaper. Ved å ha barnas lek som sentralt i planleggingen, tilrettelegger Petter for at barna får utvikle kompetansefølelse, tillit og respekt på hva de kan mestre (Lillemyr, 2011), og jeg tolker Petter dit at han mener at gjennom mestring av lek mestrer barnet også livet sammen med andre, leken er livsviktig for barn (Kibsgaard, 2019). Hos Petter får leken mye plass, og dette gjør at alle ansatte forstår at de jakter på barns lek. Dette er slik jeg tolker at er mye det samme Anna gjør, at det blir en inkluderende og anerkjennende kultur (Aasen, 2018).

Frode viser til tidligere svar om at de deler opp barnegruppen i mindre grupper, og dette gir de ansatte mer mulighet til å kunne snakke sammen samtidig som de observerer barna.

Observasjon av barna i lek er den vanligste metoden for å lære om barnas lek, og som Lillemyr (2011) skriver, er ikke observasjon nok i seg selv, den må slik jeg tolker Frode fortolkes og vurderes på bakgrunn av kunnskapen til de ansatte. Slik jeg forstår det vil fremgangsmåten til Frode gi de ansatte mulighet til å tolke og vurdere sine observasjoner sammen med de andre på avdelingen. Han er også opptatt av at de ansatte har kunnskap til å kunne tilrettelegge

avdelingen slik at leken flyter av seg selv. Til det mener Frode det kreves riktige personer på avdelingen, og Haugen et al. (2013) skriver at det er viktig å kjenne til kompetansen til de ansatte og tilrettelegge for deres interesse og personlighet for at de skal trives på jobb. Slik jeg tolker det har Frode i henhold til Haugen et al. (2013) Haugen et al. (2013) riktig innstilling som leder for avdelingen. Haugen et al. (2013) skriver videre at de ansatte må ha kontinuerlig dialog om tilrettelegging av lek.

6.0 Avslutning

6.1 Oppsummering og svar på konklusjon

I denne oppgaven har jeg forsøkt å svare på *hvordan tilrettelegger og posisjonerer barnehagelæreren seg for barns frie lek*. I den anledning har jeg samlet relevant teori, gjennomført tre intervjuer av barnehagelærere, analysert svarene og drøftet disse i lys av teorien.

Teorien sier at tilrettelegging for lek kan gjøres ved å være kreativ som barnehagelærer når hensikten er å utvide barnas lek, og ha kontinuerlig dialog på avdelingen om hvordan tilretteleggingen for lek kan få høyere kvalitet. Å ha et godt og bredt utvalg av leker, spennende kroker og steder å leke, og variert utemiljø er sentrale elementer barnehagelærerne bør legge til rette for. For å få god lek er det også mulig å dele opp i mindre barnegrupper, siden grupper med få barn og voksne viser seg å ha høyere kvalitet, og barnehagelæreren får bedre mulighet til å bruke sin kompetanse uten at tiden renner ut i rutinearbeid. Hvilken rolle de ansatte tar vil være det som kan påvirke leken mest. De ulike rollene gir ulik påvirkningskraft på leken og bør justeres etter hvor mye veiledning barna trenger. Til slutt er det viktig å være oppmerksom på at de ansatte kan være lekfordere, og det er derfor viktig å kjenne barna og deres lek godt før en eventuelt går inn i leken. Tilrettelegging av leken bør alltid være på barnas premisser, og det bør være minst mulig avbrytelser i hverdagen. De ansattes tilstedeværelse skal inspirere barna til å være sin beste versjon av seg selv. For å oppnå best mulig miljø for tilretteleggelse av god lek, krever det at de ansatte har et godt samarbeid, og at de kjenner godt til hverandres interesser, personligheter og kompetanser, slik at hver enkelt blir benyttet best mulig. Dette krever et godt praksisfellesskap slik at det opprettes en felles plattform for forståelse av lek som fenomen.

Dette kan jeg se igjen i svarene fra informantene, hvor det legges vekt på å ha tilgjengelig leker som barna liker å leke med, og at miljøet skal utformes for at leken skal være god.

Barnegruppen blir delt opp i mindre grupper og begrunnes med at dette gir mer ro og at barna leker bedre sammen. For at barna skal komme i gang med lek, trenger de tid og egnet sted, og de ansatte må derfor kjenne barna godt og forstå deres lekebehov. Det planlegges for fri lek i barnehagen, og de ansatte observerer hva barna interesserer seg for og tar utgangspunkt i dette i utforskerstunder og samlingsstunder. De ansatte inntar forskjellige roller i løpet av barnehagedagen, både for å gi barna rom til lek, men også for å veilede leken, eller sette i gang

lek de vet barna liker. Det er mindre tid til avdelingsmøter under koronapandemien, men dette har tradisjonelt vært et møtepunkt for kunnskapsutveksling og faglige innlegg. Nå foregår dette i mer uformelle samtaler i hverdagen, og i sovetiden hos de små barna.

Med dette mener jeg at jeg har svart på problemstillingen min, *hvordan tilrettelegger og posisjonerer barnehagelæreren seg for barns frie lek.*

7.0 Litteraturliste

- Bergsland, M. D. & Jæger, H. (2014). *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen*. Cappelen Damm akademisk.
- Fodstad, C. D., Glaser, V. & Sæther, M. (2021). *Den frie lekens vilkår*. Universitetsforlaget.
- Haugen, R., Lundestad, M., Slåtten, M. V. & Skogen, E. (2013). *Å være leder i barnehagen* (2. utg.). Fagbokforl.
- Kibsgaard, S. (2019). *Tull og tøys på ramme alvor : i barnehagen*. Universitetsforlaget.
- Kibsgaard, S. & Sæther, M. (2014). *Barnehagelærerstudentens bacheloroppgave*. Universitetsforl.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju* (3. utg.). Gyldendal akademisk.
- Lillemyr, O. F. (2011). *Lek på alvor : barn og lek - en spennende utfordring!* (3. utg.). Universitetsforl.
- Løkken, G. & Søbstad, F. (2013). *Observasjon og intervju i barnehagen* (4. utg.). Universitetsforl.
- Sheridan, S., Williams, P. & Samuelsson, I. (2014). Group size and organisational conditions for children's learning in preschool: a teacher perspective. *Educational Research*, 56. <https://doi.org/10.1080/00131881.2014.965562>
- Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse : en innføring i kvalitative metoder* (5. utg.). Fagbokforl.
- Utdanningsdirektoratet. (2017). *Rammeplan for barnehagen. Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Kunnskapdepartementet. <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/rammeplan/#>
- Öhman, M. (2012). *Det viktigste er å få leke*. Pedagogisk forum.
- Öhman, M. (2020a). *Innenfor og utenfor : barns relasjonsarbeid, voksnes ansvar*. Pedagogisk forum.
- Öhman, M. (2020b). *Vern om barns lekestyrke*. Pedagogisk forum.
- Øksnes, M. (2010). *Lekens flertydighet : om barns lek i en institusjonalisert barndom*. Cappelen Damm.
- Øksnes, M. & Sundsdal, E. (2018). *Lekelyst i barnehagen : å fremme lekens egenverdi*. Cappelen Damm akademisk.
- Aasen, W. (2018). *Teamledelse i barnehagen* (2. utg.). Fagbokforl.

8.0 Vedlegg

8.1 Vedlegg 1: Intervjuguide

Intervjuguide

Innledningsspørsmål:

- Har du jobbet som barnehagelærer i mer eller mindre enn 10 år?
- Hva er personalsammensetningen i din avdeling?
- Hvilken aldersgruppe barn er det i din avdeling?
- Har du jobbet i barnehage før du utdannet deg som barnehagelærer?
 - Hvis ja, se oppfølgingsspørsmål.

Hovedspørsmål:

- Hvor viktig mener du det er å delta i barnas lek?
- Når velger du å gå inn i lek, er det bestemte situasjoner som gjør at du går inn i leken?
 - Eksempler på dette kan være konflikt, bryte barnehagens regler, må avslutte leken på grunn av rutiner i barnehagen.
- Hvordan tilrettelegger du for at leken til barna skal være så god som mulig?
- Hvordan oppfatter du deg som rollemodell for barna i barnas lek?
- Hvordan formidler du kunnskap om lek til de andre på din avdeling?
- Hvordan tar du hensyn til barnas lek når du planlegger pedagogisk opplegg?
- *Fortelle en praksisfortelling*
 - Hvordan ville du ha håndtert denne situasjonen?
 - På hvilken måte ville du ha veiledet personalet for å forhindre at dette skjer igjen?
- Hva forstår du med ordet frilek, eller hva tenker du kjennetegner fri lek i barnehagen?
- På hvilken måte tilrettelegger personalet i barnehagen lek for barna uten at denne blir for voksenstyrt?

Oppfølgingsspørsmål:

- Hvordan har ditt syn på barns frie lek endret seg etter du ble utdannet barnehagelærer?
- Hvordan har ditt syn på voksenrollen i barns frie lek endret seg etter du ble utdannet barnehagelærer?

8.2 Vedlegg 2: Informasjonsskriv til informantene

Vil du delta i forskningsprosjektet

Hvordan tar barnehagelæreren opp med personalet vilkårene som settes for barnas frie lek på avdelingen?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å finne hvordan barnehagelæreren tar opp med personalet vilkårene som settes for barnas frie lek på avdelingen. I dette skrevet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Jeg ønsker å finne ut om hvordan personalet i avdelingen ser på og jobber med barnas frie lek, og hvordan de ansatte deltar i og tilrettelegger for god lek.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Høgskulen på Vestlandet, campus Bergen er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Jeg ønsker at du er med på dette prosjektet fordi du som barnehagelærer har god kunnskap og kompetanse om lek og betydningen av å involvere seg i barns lek

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i prosjektet vil jeg gjennomføre et enkelt intervju med deg, hvor det stilles spørsmål om hvordan du sammen med personalet tilrettelegger for gode vilkår for barns frie lek. Intervjuet vil ta ca. 45 minutter til 1 time. Jeg vil bruke en digital lydopptaker levert av HVL.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrevet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

- Studenten og veileder vil ha tilgang til lydopptak og transkribert intervju.
- Alle lydfiler og dokumenter med personlig informasjon (samtykkeskjema) vil lagres på HVL sin forskningsserver.
- De transkriberte tekstfilene og tekst i oppgaven vil være anonymisert.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene slettes når oppgaven er innlevert og godkjent, eller senest ved prosjektslutt 1. januar 2022. Grunnlaget til å ha denne senere datoen er at det kan bli behov for lengre lagring på grunn av uforutsette hendelser som forsinker deler av forskningsprosessen, for eksempel under transkriberingen. Alle lydopptak vil slettes så fort de blir transkribert, og uansett slettes ved prosjektslutt.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- å få slettet personopplysninger om deg, og
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra HVL har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Med vennlig hilsen

Prosjektansvarlig

8.3 Vedlegg 3: Samtykkeerklærings skjema

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «*Hvordan tar barnehagelæreren opp med personalet vilkårene som settes for barnas frie lek på avdelingen?*», og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i intervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

8.4 Vedlegg 4: Godkjenning fra NSD

NSD NORSK SENTER FOR FORSKNINGSDATA

NSD sin vurdering

Prosjekttittel

Hvordan tar barnehagelæreren opp med personalet vilkårene som settes for barnas frie lek på avdelingen?

Referansenummer

947077

Registrert

21.02.2021 av --- Bachelorstudent ---

Behandlingsansvarlig institusjon

Høgskulen på Vestlandet / Fakultet for lærerutdanning, kultur og idrett / Institutt for pedagogikk, religion og samfunnsfag

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)

--- Veileder --- , --- epost --- , --- telefonnummer ---

Type prosjekt

Studentprosjekt, bachelorstudium

Kontaktinformasjon, student

--- Bachelorstudent --- , --- epost ---

Prosjektperiode

01.01.2021 - 01.01.2022

Status

07.04.2021 - Vurdert

Vurdering (1)

07.04.2021 - Vurdert

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med

personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet med vedlegg den 07.04.2021, samt i meldingsdialogen mellom innmelder og NSD. Behandlingen kan starte.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde: <https://www.nsd.no/personverntjenester/fylle-utmeldeskjema-for-personopplysninger/melde-endringer-i-meldeskjema> Du må vente på svar fra NSD før endringen gjennomføres.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til 01.01.2022.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake.

Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

PERSONVERNPRINSIPPER

NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om:

- lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke behandles til nye, uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), og dataportabilitet (art. 20).

NSD vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32).

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og/eller rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet!

Tlf. Personverntjenester: 55 58 21 17 (tast 1)